N°. 88. 1846.

BREDASCHE COURANT.

STAAT- LETTERKUNDIG EN WETENSCHAPPELIJK

NIEUWS- BLAD.

Dingsdag 28 Julij.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 25sten Julij.

De koning heeft zich eergisteren naar Vincennes begeven en er de fortificatiewerken, alsmede de municipale garde te voet en te paard in oogenschouw genomen.

— Bij koninklijke ordonnantie is, op voorstel van den minister voor het onderwijs, de oprigting van een katholijk armenisch collegie te Parijs goedgekeurd.

— Men heeft alhier berigt ontvangen dat de maarschalk *Bugeaud* te Cette aangekomen is.

— De generaal *Lamoricière* is van zijn uitstap naar Nantes, in de hoofdstad terug, en is in den loop van gisteren bij den minister van oorlog ontvangen. Alle partijen betwisten zich thans den gezegden generaal en zoeken hem te winnen tegen de aanstaande verkiezingen. In de jongste voorbereidende bijeenkomst van de kiezers der linker zijde uit het eerste arrondissement van Parijs, heeft de heer *Odillon-Barrot* den generaal *Lamoricière* tot kandidaat voorgesteld, hetwelk voorloopig aangenomen is.

— In eene bijzondere correspondentie leest men: »Het berigt dat de rails van den Noorderspoorweg te zwak waren voor het gewigt der locomotieven, is nimmer gelogenstraft geworden door de kompagnieschap, en schijnt thans eene zekere daadzaak. Men weet dat gezegde kompagnieschap sedert eenigen tijd deswege in onderhandeling was met het gouvernement, [illegible] om de uitgave van tien millioenen fr. te vermijden, welke de verandering van rails zou veroorzaken. Na veel over en weer handelen schijnt men overeengekomen om die uitgave van 10 op 6 millioenen te reduceren."

— Tijdingen uit Haïti van den 25sten melden, dat de nieuwe president der republiek, de generaal *Riché*, op het verlangen van den franschen consul *Levasseur*, eene schadevergoeding van 5000 piasters aan een fransch onderdaan, *Dubrac* geheeten, had toegestaan, en dat daarmede de geschillen tusschen Frankrijk en Haïti waren bijgelegd.

— Berigten uit Rome van den 18den vermelden, dat aldaar den vorigen dag eindelijk de langverwachte amnestie was afgekondigd. Bij dat stuk wordt kwijtschelding verleend aan alle staatkundige veroordeelden en aan alle uitgewekenen om in het vaderland terug te keeren. Van die gunstige bepalingen zijn echter uitgesloten, de geestelijken, de officieren, de gouvernements-ambtenaren en voor 't overige alle schuldigen aan gewone misdaden. Niettemin heeft de bevolking van Rome, zoodra de amnestie bekend werd zich als 't ware in massa, onder allerhande juichkreeten, naar het Quirinaal begeven. Van half zeven tot half negen uren des avonds groeide de menigte op het plein van den Monte Cavallo steeds aan, zoodat de Paus tot driemalen toe op het groot balcon verscheen om den zegen uit te deelen. Ten tien ure begaf de menigte zich naar de Magdalenakerk, waar een orkest het feest der H. *Cecilia* vierde. De muzijkanten werden genoodzaakt zich van daar naar het Quirinaal te begeven om den H. Vader eene serenade te brengen. De kreeten *viva Pio nono* bewogen Z. H. om ten vierden male op het balkon te verschijnen. Het was een duistere lucht, maar de menigte flambouwen door het volk ontstoken, verhelderden den omtrek, en het was een allertreffendst gezigt toen Z. H. ook nu den zegen over de knielende menigte uitdeelde. — De rust is door niets gestoord geworden en de gewapende magt had zich nergens vertoond. De stad zou verscheidene avonden achtereen verlicht worden.

— De tijdingen uit Spanje behelzen nog niets meldenswaardig.

— Ter beurze van heden (25 *Julij*) waren genoteerd: 5 pCt. 121,60; 3 pCt. 83,30; Nap. r. 100,50; Spanje 3 pCt. 36; Rom. L. 100¹/₄.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 22sten Julij.

Den 13den, het geboortefeest der Keizerin van Rusland, is in Petershof het huwelijk voltrokken geworden tusschen den Kroonprins van Wurtemberg en de Grootvorstin *Olga Nikolajewna*. Hetzelve werd ten 1 ure des namiddags, in de slotkapel aldaar, en in het bijzijn van alle leden des Keizerlijken Huizes, van de rijksgrooten, de hoogere militaire en burgerlijke ambtenaren, door den Petersburger metropoliet *Antonius*, geadsisteerd door de hoogere geestelijkheid, voltrokken. Nadat hetzelve geschied was in den Griekschen ritus, werd het nog eens in den Lutherschen ritus van den Kroonprins, door den Evangelischen vice-president *Paufler* gevierd; en toen deze beide plegtigheden waren afgeloopen, betraden de Keizer, de Keizerin en de jonggehuwden het balcon van het slot, de Grootvorstin *Olga* met de Keizerlijke kroon op haar hoofd in eenen purperen hermelijnen mantel getooid, en vertoonde zich aan de talrijke scharen van het in het park heen en weder golvende publiek, hetwelk hen met luide hoerah's en levendige toejuichingen begroette. Aan de middagtafel waren alleen de aanzienlijkste personen van de drie eerste rangklassen uitgenoodigd; terwijl het bal, dat ten 8 ure des avonds begon, ook door de aanwezige officieren der garde en van het leger werd bijgewoond. De huwelijksfeesten zouden drie dagen aanhouden, gedurende welke de [illegible] Petershofsche waterwerken spelen zouden en het heerlijke park verlicht zou zijn.

— De Koning en Koningin van Pruissen zijn naar Regensburg vertrokken, van waar laatstgenoemde de reis naar de badplaats Ischl zal voortzetten.

— De Koning en Koningin van Zweden zijn na eenige dagen bij de Koninklijke Deensche familie te Kopenhagen te hebben doorgebragt, met deze naar Elseneur gereisd en vervolgens naar hunne staten teruggekeerd.

— Uit de Rijn-provincien schrijft men, dat den 14den Julij te Koblenz eene Nederlandsche stoomboot is aangekomen, van Rotterdam met koloniale waren, om over het Ludwigkanaal naar Weenen te stoomen.

— Den 15den Junij is de ijzeren spoorweg van Pesth naar Waizen geopend. De vreugde bij de opening van dezen spoorweg veranderde in droefheid, ten gevolge van een brand, die juist bij de aankomst van den feesttrein uitbrak, en in weinig uren tijds 43 huizen in asch legde.

— Uit Napels wordt van den 11den geschreven, dat de koninklijke familie naar Palermo was vertrokken om het Rozalienfeest bij te wonen.

De twee kolossale paarden, welke Keizer *Nikolaas*, bij zijn verblijf te Napels, aan den Koning had toegezegd, zijn op eene russische korvet aldaar aangekomen. Die stukken worden voor meesterstukken van kunst geacht en zullen een der grootste sieraden van Napels uitmaken.

Men wilde dat er te Palermo eene verstandhouding ontdekt was tusschen de soldaten en de gevangenen, met oogmerk om deze laatsten, ten getale van 3600, in vrijheid te stellen. De toeleg was mislukt.

BELGIE.

BRUSSEL, den 26sten Julij.

Z. M. de Koning begeeft zich eerstdaags naar Londen, om aldaar bij den doop der jonggeboren Prinses tegenwoordig te zijn.

— Heden morgen is door een verschrikkelijke brand de groote stoom-houtzagerij te Molenbeek-St.-Jean, even buiten deze stad, in den asch gelegd. De brand werd ten half negen uren ontdekt, op het oogenblik dat de werklieden schoftende waren, en nam,

door den vrij sterken wind aangeblazen, zoo hevig toe, dat in weinig oogenblikken tijds al de gebouwen der inrigting in vlam stonden, en de eerst toegebragte hulp volstrekt niets afdeed. De hevigheid van den brand was zoo groot, dat men zelfs voor de huizen aan de Vlaamsche Poort binnen de stad beducht was. Van alle zijden werd de brandklok geluid, en de geestelijkheid verliet aan het hoofd harer parochianen de kerk, om hulp toe te brengen. Ten negen uren kwamen de brandspuiten dezer stad met de pompiers ter hulp, wier krachtdadige pogingen veel bijdroegen om den verderen voortgang te stuiten. Ten tien ure was men den brand meester. De gebouwen van de maatschappij der stoommolens te Brussel en het etablissement van den heer *Van der Maelen*, hebben veel gevaar geloopen; men was een oogenblik zelfs zoo beducht dat de brand in de digtgebouwde gemeente schromelijke voortgangen mogt maken, dat een zestal stukken geschut werden aangevoerd om des noods eenige huizen neêr te schieten, ten einde het overige te behouden.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 27sten Julij.

Zijne Majesteit de Koning is Vrijdag avond laat van Hoogstdeszelfs uitstap naar de provinciën Vriesland, Overijssel en Groningen, in deze residentie teruggekeerd. Uit de omtrent dien uitstap in de *Groningsche* en *Overijsselsche Couranten* medegedeelde berigten blijkt nog, dat Zijne Majesteit in den ochtend van Dingsdag den 21sten Julij te Groningen is aangekomen, daar audientie heeft gegeven en zich vervolgens te voet, onder het gejuich eener zeer talrijke volksmenigte, naar de groote markt heeft begeven, waar de schutterij en het garnizoen in orde van parade stonden om door Zijne Majesteit te worden geïnspecteerd. Na die inspectie heeft Zijne Majesteit deel genomen aan een prachtig dejeuner dinatoir, hetwelk hem van stadswege in de fraai versierde zaal van het raadhuis werd aangeboden, en tot bijwoning waarvan alle burgerlijke en militaire autoriteiten genoodigd waren. In den namiddag heeft Z. M. Groningen verlaten, den nacht te Leeuwarden doorgebragt, en zich den volgenden ochtend over Weidum, Sneek en Bolsward naar Makkum begeven, waar het dijksbestuur alles tot de ontvangst in gereedheid had gebragt. Na de belangrijke zeewerken aan die zijde van Vriesland in oogenschouw te hebben genomen, is Z. M. over Workum en door Gaasterland naar de Lemmer vertrokken, waar de stoomboot *de Leeuw*, gereed lag om Z. M. naar Kampen over te voeren. Daar heeft de Koning, na in den vroegen ochtend van den 23sten voor de stad te zijn aangekomen, de tentoonstelling van voortbrengselen der provinciale nijverheid van Overijssel in oogenschouw genomen, en eene aanzienlijke som besteed tot aankoop van voorwerpen, die of zich-zelve aanbevalen, of om den wille der vervaardigers aan Zijne Majesteit werden aanbevolen. Vervolgens is Zijne Majesteit naar Zwolle opgestoomd, heeft den nacht op den IJssel in het stoomjagt doorgebragt en is in den ochtend van den 24sten, vergezeld van den heer staatsraad gouverneur, naar Zwolle gereden, waar eene druk bezochte audientie plaats vond. Na den afloop daarvan heeft Zijne Majesteit de stad verlaten, en zich weder aan boord der stoomboot begeven, die den Koning naar Amsterdam heeft overgevoerd, van waar dan Zijne Majesteit langs den spoorweg naar 's Gravenhage is teruggekeerd.

Te Kampen, viel de echtgenoot van den heer *K. van Hulst* Z. M. te voet, reikte Hoogstdenzelven een verzoekschrift over, waarin zij kwijtschelding vroeg van de twee jaren gevangenisstraf, waartoe haar echtgenoot is veroordeeld, en sprak de Koning, die haar dadelijk minzaam ophielp, haar eenige woorden toe.

De Edel Achtb. heer *van Stoetwegen* ondersteunde deze bede, op welke Z. M. een bemoedigend antwoord gaf.

Gedurende 's Konings verblijf te Zwolle, heeft Hoogstdezelve den heer Staatsraad Gouverneur dier provincie *J. D.* graaf *van Rechteren*, benoemd tot kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw, en tot ridders: den heer wethouder, Mr. *B. Royer*, procureur-generaal, Mr. *van Goens*, en Dr. *van Deen*; te Kampen, den heer burgemeester *Wttewaal van Stoetwegen*, en den kommandant der dienstdoende Schutterij, *van der Veen*,

— Z. M. heeft aan de stad Appingadam, tot bevordering van den paardenwedloop, die aldaar bereids gedurende een aantal jaren is gehouden, eene gift van *f* 500 uit Hoogstdeszelfs bijzondere fondsen bewilligd, en zulks op denzelfden voet, als waarop jaarlijks, van wege Z. M., eene gift voor de harddraverij te Leeuwarden verstrekt wordt.

— In het begin dezer week (men wil Dingsdag) wordt Z. M. te Schiedam verwacht, welke stad Z. M. na Hoogstdeszelfs troonsbeklimming nog niet heeft bezocht. Hoogstdezelve zal op 3 Augustus, na de wedloopen te Scheveningen, zich over Coblentz naar Luxemburg begeven. Hoogstdeszelfs afwezigheid zal niet langer dan 8 à 10 dagen duren.

Een piket kavallerie heeft order bekomen om in het begin der volgende week naar Schiedam te vertrekken.

— H. K. H. Mevrouw de Prinses *van Oranje* is Zaturdag avond van het Loo in de residentie teruggekeerd.

— Eergisteren is door Z. M. in dienst gesteld het stoomschip *Batavia*, liggende te Rotterdam, onder bevel van den luitenant ter zee 1ste klasse *L. C. H. Anemaet*, bestemd naar Oostindië.

— In de *Staats-Courant* wordt heden bekend gemaakt, dat het hof van heden af, den 27sten dezer tot den 23sten aanstaande den rouw zal aannemen wegens het overlijden van Z. K. H. Prins *Hendrik* van Pruissen.

— De voorzitter der Staats-Commissie tot het onderzoek ter toelating op de Hoogescholen en Athenæa, maakt door middel der *Staats-Courant* den belanghebbenden bekend, dat voornoemd onderzoek zal plaats hebben in het gebouw van het Provinciaal Geregtshof binnen de stad Arnhem.

— Door het departement van oorlog zijn de noodige bevelen gegeven ten einde de miliciens der ligting van 1845, die in de maand Mei jl. uit de reserve in werkelijke dienst zijn opgekomen, voor zoo veel zij in de termen vallen om op den 15den Augustus aanstaande met groot verlof te vertrekken, in stede van op dien datum, vijf dagen vroeger en dus op den 10den dier maand in het genot van dat verlof te stellen, en om zoodanige der hier bedoelde, thans onder de wapenen zijnde miliciens, die bijzonder door gedrag en geoefendheid uitmunten, zelfs nog eenige dagen vroeger naar hunne haardsteden te zenden.

— Zaturdag morgen heeft de te 's Hage in garnizoen liggende batterij rijdende artillerie, voor den generaal-majoor *Soliman*-pacha, in de Maliebaan gemanœuvreerd. De majoor *de Bruin* van de artillerie vergezelde den Pacha. Deze was in Egyptische uniform gekleed. Ook *Horace Vernet* was tegenwoordig. *Soliman*-pacha heeft bij herhaling aan den kapitein-kommandant zijne bijzondere tevredenheid betuigd. Gisteren avond heeft *Soliman*-pacha den Koninklijken Franschen schouwburg bezocht.

— Uit 's Hage schrijft men van gisteren:

» Met genoegen vernemen wij uit eene echte bron, dat er voor de wedloopen, welke den 3 Augustus aanstaande alhier zullen plaats hebben, reeds *een en twintig* renpaarden en *zeven* harddravers zijn ingeschreven.

» Dezer dagen zijn alhier ontvangen een gesnoeide daalder en gulden, die gebleken zijn koper te wezen, met een weinig zilver overtrokken. Wij meenen de aandacht van het publiek daarop te moeten vestigen, opdat een ieder zich voor schade wachte. Deze valsche stukken zijn gemakkelijk te onderkennen, naardien de koperkleur op de afgesnoeide randen duidelijk zigtbaar is."

— Den 22sten dezer had in de Nieuwe Kerk te Groningen de jaarlijksche tentoonstelling der proeven van vorderingen der kweekelingen van het Instituut voor Doofstommen en de prijsuitdeeling aan dezelve, op de gewone wijze, plaats.

Aanzienlijk was wederom het getal van aanschouwers, welke deze feestviering bijwoonden. Honderd twee-en-vijftig kweekelingen zijn in dit jaar in deze weldadige inrigting opgevoed en onderwezen, waarvan 14 bij deze gelegenheid eervol ontslagen zijn; 7 van dezen hebben, voor eenige weken, hunne geloofsbelijdenis naar de leer der Hervormden afgelegd, en 6 Roomsch Catholijken zijn, voor eenige dagen, tot de eerste H. Communie toegelaten, terwijl een, wiens ouders tot het Doopsgezinde kerkgenootschap behooren, eerlang in de plaats zijner inwoning hoopt aangenomen en tot den H. Waterdoop toegelaten te worden; behalve deze 14, zijn er twee, welke het Instituut verlaten, als onvatbaar zijnde voor verdere ontwikkeling in kennis, alsmede in het aanleeren van een ambacht, ten gevolge van zeer bekrompene verstandelijke vermogens. Alle bij de Hoofddirectie bekende en geregistreerde Doofstommen van 9 jaren en ouder, zijn tegen het begin van September opgeroepen.

Van de bovengenoemde 152 kweekelingen des Instituuts, zijn 84 jongens en 68 meisjes; zijn 73 jongens in het jongens-kosthuis, 62 meisjes in het meisjes-kosthuis, en 11 jongens en 6 meisjes in het Israëlitisch kosthuis verzorgd.

Van dezen zijn: 102 Gereformeerd, 26 Roomsch-Catholijk, 5 Doopsgezind, 2 Evangelisch-Luthersch, 14 Hoogduitsch-Israëlitisch en 3 Portugeesch-Israëlitisch.

Van deze 152 kweekelingen zijn uit de provincie Noord-Holland 45, Zuid-Holland 32, Vriesland 16, Groningen 19, Utrecht 7, Gelderland 8, Overijssel 7, Zeeland 5, Drenthe 8, Noord-Braband 2, Limburg 4, uit de West-Indiën 1 en uit de Oost-Indiën 1.

Van de jongens leeren het kleermaken 23, letterzetten 8,

schoenmaken 8, kuipen 5, schrijnwerken 4, wagenmaken 5, boekbinden 3, blikslaan 4, zeilmaken 1, borstelmaken 2, timmeren 2, mandenmaken 1, broodbakken 1, stoeldraaijen 2, smeden 1; nog op geen ambacht zijn 12; van de meisjes leeren het naaijen, borduren, enz. 56 en het breiden 12.

— De *Zwartsluizer Bode* meldt: »Aan de Dedemsvaart heeft een vader, die zijn kindje betooverd waande, hetzelve de voetjes met varkensdrek ingesmeerd, en het vervolgens, om dit te doen indroogen, boven den rook gehouden, aan de gevolgen waarvan dit kindje gestikt is."

— Per *Overland-Mail* zijn ontvangen de *Javasche Couranten* van den 4 April tot den 27 Mei. De couranten van de geheele maand April waren den 2 Mei van Batavia met het stoomschip *Merapie* naar Singapore vertrokken, doch aldaar niet in tijds aangekomen, om toen reeds met de Britsch Indische berigten naar Europa te vertrekken.

Uit die Couranten blijkt, dat bij besluit van den 9den Mei, de Gouverneur-Generaal, overwegende dat het in het vereenigd belang van Nederland en deszelfs overzeesche bezittingen in Oost-Indie wenschelijk is, dat, tot het drijven van handel en in het voorzien van de behoeften dier bezittingen onderling, aanwezig zij eene welingerigte en bemande koopvaardij-vloot, welke al de waarborgen aanbiedt voor een geregeld handelsverkeer, alsmede voor den belangrijken overvoer van gouvernements-producten en benoodigdheden, benoemd heeft eene commissie, om onderzoek te doen naar al hetgeen betrekking heeft tot de Nederlandsch-Indische scheepvaart, beoosten de Kaap de Goede Hoop en tot de zoogenaamde kustvaart in den ruimsten zin, zoowel wat betreft de scheepsbouw, bemanning en toerusting der schepen, alsmede de scheepsongelden en regten op de lading, enz. Deze commissie is zamengesteld als volgt: tot president is benoemd de schout-bij-nacht *E. B. van den Bosch*, kommandant van Zr. Ms. zeemagt in Oost-Indie en inspecteur der marine; tot leden de heeren: *L. Launy*, directeur der middelen en domeinen; *C. F. Pahud*, directeur der producten en civiele magazijnen; mr. *P. Mijer*, waarnemende procureur-generaal bij het hoog geregtshof; *F. C. Engelbrecht*, kapitein ter zee honorair, commissaris-correspondent van het vaderlandsch fonds tot aanmoediging van 's lands zeedienst; *L. M. F. Plate*, president der factorij van de Nederlandsche Handelmaatschappij te Batavia; en *C. J. Loman, Jzn.* koopman te Batavia en administrateur der Oost-Indische maatschappij van administratie en lijfrente.

— Bij eene resolutie van den 11den derzelfde maand, heeft Zijne Excellentie bepaald, dat alle teekeningen, schetsen, kaarten, plans, aanteekeningen, journalen en verzamelingen, bij overlijden van een lid der natuurkundige commissie, in zijne nalatenschap gevonden, door de erfgenamen of boedelredderaars zullen worden afgegeven aan het hoofd des bestuurs van de plaats des overlijdens, die dezelve zal behooren op te vragen, om te worden opgezonden aan het gouvernement.

»Op verschillende punten van het Willis-gebergte, in het district Poeloeng, hebben afstortingen van de aarde plaats gehad, en is daardoor aan de gouvernements koffij-aanplantingen niet onbelangrijke schade toegebragt.

»De Koning van Salaparang (Lombok), benevens H. D. zoon, vernomen hebbende, dat de regering voornemens is eene militaire expeditie naar Bali te zenden, om de Koningen van Boliling en van Karang Assem te bestraffen, wegens het niet naleven der door hen onderteekende verdragen en het honen der Nederlandsche vlag, hebben vijf rijksgrooten, met name *Gusti Ketoet Intaran*, *Gusti Ketoet Moemboei*, *Penbekel Dawan*, *Penbekel Noersiman* en *Penbekel Fatimah*, met een talrijk gevolg in gezantschap herwaarts gezonden, ter overbrenging van brieven van hunne vorsten, waarin deze zakelijk verklaren, dat de voorgenomen bestraffing wel verdiend is, want dat de vorsten van Boliling en Karang Assem zich onopregt en vijandig jegens de Nederlandsch-Indische regering hebben gedragen, en waarbij zij hulp en medewerking aanbieden. De plegtige ontvangst had den 26 dezer, des morgens ten 9 ure, aan het hotel van den minister van Staat, gouverneur-generaal plaats.

De expeditie naar Balie was van Batavia vertrokken. Aan boord van verscheidene vaartuigen zijn 1400 man troepen met eene batterij ingescheept en den 26sten naar Soerabaija gezeild, onder geleide van Zr. Ms. brik *de Windhond*, en de schoener *Ceres*, om zich aldaar te vereenigen met de schepen koning *Willem II* en eenige stoombooten. De expeditie zou uit 2000 man landingstroepen bestaan, onder bevel van den kolonel *Bakker*.

Door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal zijn voorts de volgende beschikkingen genomen:

Aan het lid van den raad van Nederlandsch Indie, mr. *J. F. W. van Nes*, is opgedragen eene commissie naar de residentiën Soerakarta en Djocjocarta, en zijn aan hem toegevoegd, als secretaris de ambtenaar *C. P. Brest van Kempen*, met den titel van adsistent-resident, en de ambtenaar *A.* baron *Sloet van Oldruitenborgh*;

bij het civiel departement:

benoemd: tot secretaris der residentie Soerabaija, *H. J. Seeerijn Haesebroeck*, thans die betrekking waarnemende;

tot vendumeester te Rembang, de secretaris dier residentie *C. V. van Bemmel*;

tot ingenieurs der derde klasse bij den waterstaat en 's lands gebouwen, *J. M. Hageman* en *C. F. Deeleman*, ambtenaren van den waterstaat en 's lands gebouwen in Nederlandsch Indie;

tot commies bij den ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Padang, *P. J. Werner*;

tot adsistent-resident en magistraat te Padang, *C. Rodenburg*;

tot adsistent-resident van Agam, *P. T. Couperus*;

tot adsistent-resident van Tanah Datar, *H. Kleijn van de Poll*;

tot secretaris der residentie Padangsche Bovenlanden, *P. J. van Breda*;

tot civiel gezaghebber van Koeti en de Oostkust van Borneo, *H. van de Wall*.

Vervolg van het Uittreksel *uit het Verslag nopens den Staat der Provincie Noord-Braband, door den Gouverneur en Gedeputeerde Staten bij de opening der Provinciale Staten van dit jaar uitgebragt.*

Staat van het armwezen en de instellingen van weldadigheid, banken van leening, spaarbanken, enz.

De te *Breda* bestaande maatschappij tot leniging van behoefte door het verschaffen van werk, sticht bij voortduring veel goeds.

Hare ontvangsten, met inbegrip van het saldo van vorige rekening ad *ƒ* 3,064.19, beliepen de som van *ƒ* 17,613.84⁵, waaronder aan opbrengst van verkochte goederen *ƒ* 12,634.85.

De uitgaven, onder welke *ƒ* 3,994.10 aan verdiend arbeidsloon, bedroegen de som van *ƒ* 17,613.84⁵, waarvan echter moeten worden afgetrokken *ƒ* 3,455.82⁵ wegens in voorraad zijnde vervaardigde goederen, gelden in kas gebleven, uitstaande partikulieren pretentien, enz.

Met opzigt tot de bestaande beleenbanken, die bij voortduring verpacht worden, hebben wij geene meldingswaardige bijzonderheden mede te deelen.

De onder eigen beheer staande bank van leening te *Breda*, heeft in 1845 gewerkt met een kapitaal van *ƒ* 47,300.

Hare uitgaven hebben bedragen *ƒ* 4,595.41⁵, en de ontvangsten *ƒ* 6,151.75⁵, zoodat dezelve eene zuivere winst heeft gehad van *ƒ* 1,556.34.

De interessen voor beleeningen in die bank, zijn voor het vervolg minder gesteld, en alsnu bepaald op 13 ten honderd 's jaars voor beleeningen beneden de *ƒ* 200, en op 12 percent voor beleeningen van *ƒ* 200 en daarboven, en zulks voor den tijd van drie jaren, ingegaan met 1°. April dezes jaars.

De spaarbanken te *'sHertogenbosch* en te *Breda*, beantwoorden bij voortduring aan het doel der instelling, en het getal der deelnemers is steeds klimmende. In de eerstgenoemde Stad bedroeg dat getal op ultimo December jl. 502, en te *Breda* op datzelfde tijdstip 115, zoo dat in 1845 te *'sHertogenbosch* het getal der deelnemers met 41 en te *Breda* met 8 is toegenomen.

De aan deelnemers in den loop van 1845 terugbetaalde gelden, hebben beloopen de som van *ƒ* 13,462.07, en de in dat jaar ingebragte gelden de som van *ƒ* 18,321.37.

Die banken hadden op den 31 December 1845 te goed de som van *ƒ* 72,514.77⁵, en zij waren op dat tijdstip verschuldigd de som van *ƒ* 58,712.00⁵, zoo dat het reserve-fonds een zuiver bedrag had van *ƒ* 13,802.77, als:

Te *sHertogenbosch*.	*ƒ* 11,435.86.
— *Breda*.	- 2,366.91.

Het genootschap van moederlijke weldadigheid, onder de bescherming van H. M. de Koningin, is in het afgeloopene jaar werkzaam geweest in 67 Gemeenten.

Het getal der inschrijvers of contribuërende leden bedroeg 778, verdeeld in 51 corresponderende en werkende leden, en in 246 gewone en 481 buitengewone leden.

De uitgaven beliepen de som van *ƒ* 2,398.49, en de middelen waardoor in dezelve is voorzien, met inbegrip eener bijdrage van H. M. de Koningin ad *ƒ* 200, en eene subsidie uit de Provinciale fondsen, ten beloope van *ƒ* 500.00, in het geheel *ƒ* 2,240.55, zoo dat op het einde van het jaar een nadeelig saldo van *ƒ* 147.94 bestond.

Het onderlinge lijfrenten-fonds voor gehuwden en ongehuwden uit den min- en meervermogenden stand, te *'s Hertogenbosch* gevestigd, telde in het afgeloopene jaar 14 deelnemers.

Het getal der gepensionneerden beliep 7, en de aan hen uitbetaalde gelden de som van *ƒ* 570.

De pensioenen der weduwen van dat fonds ondergingen eene korting van $16^{66}/_{100}$ percent voor de 1ᵉ afdeeling, van 50 percent in de 2ᵉ afdeeling en van 40 percent in de 3ᵉ afdeeling.

Het getal der zieken- en begrafenisbussen was 18, en het getal der deelnemers in dezelve op het einde des laatst vorigen jaars 1,096. Uit dezelve hebben onderstand genoten 141 personen.

De uitgaven bedroegen *ƒ* 2,602.73 en de inkomsten *ƒ* 3,367.25.

Met opzigt tot het instituut voor doofstommen te *Herlaar*, mogen wij het volgende mededeelen:

Het getal contribuërende leden bedroeg 771.

Op 1 Januarij 1845 bevonden zich in hetzelve instituut 64 kweekelingen. Van deze zijn in den loop van het jaar ontslagen

of overleden 9, terwijl 10 nieuwe in het gesticht zijn opgenomen, zoo dat er op den laatsten December van dat jaar 65 aanwezig gebleven zijn, en dus 1 meer dan bij den aanvang van hetzelve.

Van die 65 zijn er 5 waarvoor het volle kostgeld wordt betaald, 8 voor welke het slechts gedeeltelijk betaald wordt, en 52 die geheel ten koste van het gesticht zijn.

De uitgaven beliepen ƒ 12,682.11^{5}, en de ontvangsten ƒ 12,543.49^{5}, als:

ƒ 1,000.00 uit de Provinciale fondsen;
– 3,855.00 aan inschrijvingen;
– 1,786.60 aan kostgelden;
– 5,901.89 aan verschillende ontvangsten, hoofdzakelijk liefdegiften.

Er bestaat dus bij het gesticht een nadeelig saldo van ƒ 138.62.

Na de gewone statistike renseignementen omtrent den staat van het armwezen te hebben laten voorafgaan, uit welke aan U. E. G. A. reeds zal blijken, hoezeer het misgewas der aardappelen en de klimmende prijzen der eerste levensbehoeften, eenen meerderen last op de plaatselijke- en armenkassen heeft gelegd, vermeenen wij ook aan den anderen kant te moeten doen uitkomen, wat er is verrigt, om te verhoeden, dat de druk der omstandigheden nog eene meerdere uitbreiding van het pauperisme zou aanbrengen.

Hiertoe kwam het ons doelmatig voor, tijdig en wel bij den aanvang der maand September, de aandacht der plaatselijke Besturen er op te vestigen, dat de mislukking der aardappelenteelt en, als een gevolg daarvan, het reeds aanvankelijk stijgen der prijzen van de levensmiddelen, deed voorzien, dat die prijzen, door de vooral in die omstandigheden zich meer vertoonende speculatie-geest van opkoopers, nog hooger zouden opgevoerd worden, en dat de arbeidende klasse van ingezetenen, welke het jaargetijde te gemoet ging, in welke gewoonlijk de gelegenheid tot werken afneemt, en voor eenigen zelfs geheel ophoudt, niet in staat zoudé zijn de voor hunne huisgezinnen benoodigde levensbehoeften aan te koopen en tot armoede zoude vervallen.

Wij deden aan die Besturen opmerken, dat het ons gebiedend noodzakelijk en in het belang der armen-fondsen tevens zeer wenschelijk voorkwam, dat zij de middelen, die in hun bereik zijn, zouden aanwenden, om te verhoeden, dat die klasse van ingezetenen den openbaren onderstand zou moeten inroepen; dat zij die ingezetenen in de gelegenheid behoorden te stellen, om, gedurende de ophanden zijnde wintermaanden, door eigene verdiensten in de behoefte hunner gezinnen te voorzien, en dat zulks zooveel mogelijk, zou behooren te bestaan in het verschaffen van werk aan die genen, welke ambachten of bedrijven uitoefenen, die gewoonlijk in den winter geheel of gedeeltelijk stilstaan.

Wij bragten aan die Besturen onder het oog, dat de gelegenheid hiertoe ligtelijk zou gevonden worden, indien zij dit met belangstelling zouden ter harte nemen; immers dat in de Gemeenten, vooral die tot het platte Land behooren, nog al veel tot verbetering van wegen en waterleidingen was te verrigten; dat in vele Gemeenten geschikte gronden zouden kunnen worden voorbereid, hetzij tot ontginningen voor den landbouw, hetzij tot het aanleggen van kweekbosschen en het doen van beplantingen, die in de gevolgen zoo veel voordeel voor de Gemeenten opleveren, dat in sommige, waarin men reeds in vorige jaren hierop bedacht is geweest, de opbrengst der houtverkoopingen reeds aanzienlijke vermindering in het bedrag der personele omslagen heeft te weeg gebragt, en zelfs in enkele Gemeenten geene zoodanige omslagen meer geheven worden; dat de besturen der Gemeenten, tusschen welke geene geschikte communicatien aanwezig zijn, zich onderling zouden kunnen verstaan, om tot het aanleggen van dezelve over te gaan, hetgeen almede aan vele handen werk zou verschaffen, en dat welligt de plaatselijke gesteldheid nog meerdere of andere middelen aan de hand zou geven, om het beoogde doel te bereiken, welke men zou behooren te benuttingen, om armoede en lediggang voor te komen.

Ook aan de Dijk- en Polderbesturen werd door ons eene uitnoodiging gerigt, om door het doen uitvoeren van werken, die anders welligt eerst op een later tijdstip zouden worden ondernomen, tot verwezenlijking van het door ons beoogde doel bij te dragen.

Wij mogten met genoegen ontwaren, dat die aansporingen eene gewenschte uitkomst hebben verkregen. Niet enkel de gezegde Besturen, maar ook de meer gegoede ingezetenen, hebben zich als om strijd beijverd, om door het nemen van gepaste voorzieningen, naar plaatselijke gesteldheid, de gelegenheid tot werk te verschaffen, en om tevens met eene milde hand het lot der noodlijdenden en hulpbehoevenden te verzachten.

Verblijdend was het tevens voor ons, te mogen zien, hoe Zijne Majesteit, in Hoogstderzelver Vaderlijke bezorgdheid, gunstige beschikkingen geliefde te nemen, om gedurende den winter, den arbeid aan de veldwerken in de nabijheid van *'s Hertogenbosch* te doen voortzetten, en hoe het Z. K. H. prins *Frederik* der Nederlanden mede behaagde, weldadige hulp te verleenen aan honderde ingezetenen van dit Gewest, door het bevelen der uitvoering van werken in Zr. K. Hoogheids partikulieren domeinen.

Wij hebben aan Z. M. en aan Hoogstderzelver geliefden broeder, pligtmatig onze erkentelijkheid van die weldadige beschikkingen betuigd, en ons tevens er in mogen verblijden, dat het voortzetten der werken aan de Provinciale wegen en de graving van het kanaal van *Eindhoven* en *Zuid-Willemsvaart*, welk een en ander de zachte weersgesteldheid gedurende den winter heeft toegelaten, zoo ruimschoots heeft mogen bijdragen om vele handen bezig te houden.

Gelijken dank hebben wij betuigd aan de Stedelijke en Plaatselijke Besturen, aan de Besturen van Dijken en Polders, aan de Armbesturen en aan allen die onze inzigten bevorderd en hulp en medewerking verleend hebben.

Onder de vele maatregelen van menschlievenden bijstand en van nuttige voorzorg, die in het werk zijn gesteld, vermelden wij zoo gaarne de ontginningen van woeste gronden, en den aanleg van bosschen en beplantingen die in vele gemeenten te dezer gelegenheid zijn ondernomen, en die ook in de toekomst zoo veel goeds zullen aanbrengen.

Bij den thans zoo uitgeputten staat der armenkassen, is het als hoogst wenschelijk te beschouwen, dat eindelijk van wege de Belgische Regering worden gekweten de schuldvorderingen dezerzijds ten laste van Belgische Gemeenten ingediend, wegens verleenden onderstand aan behoeftigen, wier onderstands-domicilie in dat Rijk gevestigd is. De vertraging welke de afbetaling van die schuldvorderingen ontmoet, strekt tot een groot bezwaar voor onze armen-administratiën, die met des te meer grond op die kwijting aandringen, omdat zij zich over het algemeen zoo geredelijk gekweten hebben van hunne verpligting, in het afdragen der schuldvorderingen van gelijken aard, die van wege de Belgische Regering ten laste hunner Gemeenten zijn ingeleverd.

Reeds een en andermaal, en nog onlangs, is de tusschenkomst van het Departement van Binnenlandsche Zaken ingeroepen en ook geredelijk toegezegd, om door dat van Buitenlandsche Zaken, pogingen tot afdoening bij de Belgische Regering te willen doen aanwenden. Wij hopen in het belang onzer armen-administratiën, dat die pogingen nu spoedig de zoo zeer verlangde uitkomst zullen aanbrengen.

(*Het vervolg en slot hierna.*)

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van ll. Zaturdag was de fondsnotering: Ned. 2 1/2 pCt. 60 15/16; 3 pCt. 73 1/8; 4 pCt. 95; Amort.-Syndik. 3 1/2 pCt. 89 1/2; Handelm. 176 3/8; Aand. Rijn-Spoorweg 115; Spanje 20 3/16; dito Onbep. St. 19 7/8; 3 pCt. Binnenl. à 6/m. 33 1/4; Ardoin Coupon 18 1/2; Portugezen 3 pCt. te Londen 48 3/4; Id. 4 pCt. 47 3/4; Rusland 107; dito 1828—29 105 1/2; Certif. 1831—33 97 [illegible]; 4 pCt. bij *Hope* 91 [illegible]; Id. bij *Stiegl.* 89 3/8; Amerika Bankact. 5 3/16; Weenerbank 4 pCt. 99.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers